

Editorial

Μία διαχρονική φράση από τον «Ηλίθιο» του Φ. Ντοστογιέφσκι, έρχεται ακόμη και σήμερα να προσφέρει ένα διαφορετικό νόημα και περιεχόμενο στην εκπαιδευτική καθημερινότητα που μας περιβάλλει: «Η ομορφιά μου δίνει μία αίσθηση πληρότητας (...) η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο», αναφέρει χαρακτηριστικά ο Πρίγκιπας Μίσκιν.

Σύμφωνα με τον Carl Rogers (1902-1987), ο άνθρωπος είναι ένα θετικό ον σε συνθήκες ασφάλειας, και εφόσον δημιουργηθεί ένα κλίμα κατάλληλων διευκολυντικών σχέσεων, η επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί μπορεί να συντελεστεί περισσότερο αποτελεσματικά σε κάθε επίπεδο. Κάτω από αυτό το πλαίσιο η «προσωποκεντρική» προσέγγιση, στην οποία καταλήγει ο Carl Rogers, στηρίζεται στην παραδοχή ό,τι ο άνθρωπος κατά βάση είναι ένας αξιόπιστος οργανισμός, ικανός να εκτιμά την κάθε εξωτερική και εσωτερική περίσταση, ώστε να μπορεί να παίρνει δημιουργικές αποφάσεις σε σχέση με τα επόμενα βήματα της ζωής του και να δρα σύμφωνα με αυτές.

Συχνά, στο χώρο της εκπαίδευσης κάνουμε μία αναγωγή αυτής της θεωρίας στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη βάση του συλλογισμού πως όταν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε ένα ασφαλές και διευκολυντικό μαθησιακό περιβάλλον, πετυχαίνουν καλύτερα τους στόχους τους.

Σύμφωνα με τα παραπάνω η εφαρμογή οποιασδήποτε θεωρίας ή πρακτικής σε ένα μη ασφαλές κατά κανόνα περιβάλλον, μπορεί να οδηγήσει τα άτομα να συμπεριφέρονται λόγω άμυνας και εσωτερικού άγχους, αδιάφορα, σκληρά, άκαιρα, ατομικιστικά, απόμακρα και επιζήμια προς το κοινό συμφέρον.

Αυτό που κυρίως χαρακτηρίζει την προσωποκεντρική προσέγγιση του Carl Rogers, είναι η εμπιστοσύνη και γενικότερα η αναπτυξιακή επίδραση που ασκεί στα μέλη ενός εκπαιδευτικού οργανισμού, η προσωπική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα σε αυτά. Ακόμη, σημαντικό ρόλο παίζει η προσωπική προσπάθεια των μελών ενός εκπαιδευτικού οργανισμού να εκφράσουν τις πεποιθήσεις τους, να αισθανθούν κατά μία έννοια συμμετέτοχοι της εκπαιδευτικής διαδικασίας και με την έννοια αυτή να απελευθερώσουν τις όποιες θετικές δυνάμεις διαθέτουν για το κοινό όφελος.

Η έννοια της ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων, αφορά στην έγκαιρη πρόβλεψη της αναντιστοιχίας των δυνατοτήτων του προσωπικού και των τωρινών ή μελλοντικών αναγκών ενός οργανισμού. Αναφέρεται στον καθορισμό των εκπαιδευτικών στόχων, στην επιλογή κατάλληλων μεθόδων και συνεργατών εκπαίδευσης, ενώ αφορά και στα κριτήρια και στους δείκτες επιτυχίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και στη διάγνωση αναγκών και την ορθολογική διαχείριση των πόρων για εκπαίδευση.

Το δεύτερο τεύχος του ενδέκατου τόμου του εκπαιδευτικού κύκλου, φιλοξενεί μία σειρά άρθρων που άπτονται αυτού του προβληματισμού. Η δια βίου μάθηση, η επιμόρφωση των

εκπαιδευτικών, η εκπαίδευση σε επίπεδο τυπικής εκπαίδευσης, θα πρέπει να έχουν μία διαφορετική προοπτική και κατεύθυνση με έμφαση στην ανάπτυξη των ήπιων δεξιοτήτων, των ικανοτήτων κριτικού στοχασμού και των ψηφιακών δεξιοτήτων. Με τον όρο ήπιες δεξιότητες αποδίδουμε τον όρο *soft skills* που χρησιμοποιείται σε κείμενα ευρωπαϊκών και εθνικών οργανισμών, όπου σε αντίθεση με τα *hard skills*, που θεωρείται ότι συνδέονται με τον σκληρό πυρήνα των προσόντων ενός επαγγέλματος, τα *soft skills* παραπέμπουν σε προσόντα που ολοένα και περισσότερο θεωρούνται απαραίτητα στα εργασιακά περιβάλλοντα, αλλά και στην καθημερινή ζωή των πολιτών.

Η ανάπτυξη ικανοτήτων κριτικού στοχασμού, η ικανότητα εργασίας σε ομάδες και γενικότερα η συνεργατικότητα, η επικοινωνιακή ικανότητα και η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων, η ικανότητα προσαρμογής σε νέες καταστάσεις, οι ικανότητες ανάλυσης και επίλυσης προβλήματος και η διαχείριση των συγκρούσεων, οι ικανότητες οργάνωσης και προγραμματισμού, η λήψη αποφάσεων, η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, η ικανότητα της ενσυναίσθησης, αποτελούν βασικές παραμέτρους της εκπαίδευσης τόσο για το παρόν, όσο και για το μέλλον.

Ερμηνεύοντας, ωστόσο, τη σύγχρονη πραγματικότητα θα λέγαμε ότι ουσιαστικά υφίσταται και αναπτύσσεται ένα παράδοξο, που αφορά σε μια επίμονη αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων που καλλιεργούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και αυτών που η αγορά εργασίας επιδιώκει και η κοινωνία θα χρειαστεί. Με την έννοια αυτή τα σχολεία ανταποκρίνονται σε μια παραδοσιακή θεώρηση της εκπαίδευσης, υποστηρίζοντας ότι αυτό είναι που χρειάζεται για την ετοιμότητα εργασίας των νέων. Την ίδια στιγμή όμως η αγορά εργασίας και οι εργοδότες ψάχνουν για εργαζόμενους/ες οι οποίοι/ες διαθέτουν εγκάρσιες ικανότητες και ήπιες δεξιότητες προσαρμοσμένες στις σημερινές προκλήσεις και την ανάγκη για συνεργασία μέσα σε πολύ διαφορετικές συνθήκες.

Σε επίπεδο τυπικής εκπαίδευσης, τα νέα προγράμματα σπουδών και το πολλαπλό βιβλίο που θα τα συνοδεύει, υπόσχονται ένα καλύτερο μέλλον. Απαραίτητη προϋπόθεση, ωστόσο, είναι τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλο τον κόσμο να εξελιχθούν και να προσαρμοστούν στη λογική αυτή και για να συμβεί αυτό απαιτείται όλοι οι φορείς, συμπεριλαμβανομένης της ηγεσίας και των υπευθύνων λήψης αποφάσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, να ηγηθούν αυτής της αλλαγής.

Τότε, η διαχρονική φράση από τον «Ηλίθιο» του Φ. Ντοστογιέφσκι, θα μπορεί να προσφέρει ίσως και ένα διαφορετικό νόημα και περιεχόμενο στην εκπαιδευτική καθημερινότητα που μας περιβάλλει προβάλλοντας το αξίωμα πως: «Η εκπαίδευση μου δίνει μία αίσθηση πληρότητας (...) η εκπαίδευση θα σώσει τον κόσμο».

Σπύρος Κιουλάνης